

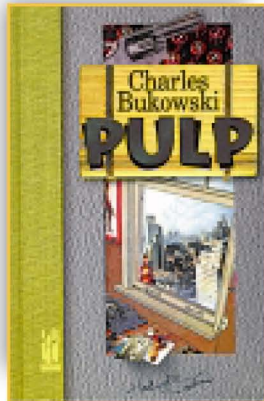
Xarles Ardoa-baino-mozkorrago-eginda Bukowski

Karlos del Olmo

Erraza ei da, nonbait, idazle madarikatu ganean berba egitea. Badakizue: gizonetza, mozkorra, egoskorra, latsa gaiztokoa, gonazalea, sexista, heziera txarrekoa, intelektualen aurkakoa, sistema gaitzeslea... Erraza progre askoren idazle ikur bihurtu den eskritoreaz lau klixe eta beste horrenbeste pellokeria botatzea eta hanka zabal geratzeari, bertan goxo, zeregina ondo bete delakoan.

Ezin errazagoa esatea Bukowski zenaren lana ondare ordezkazina dela, nahitaez irakurri beharrekoa. Baina, zoritxarrez, munduak zelako abiada eta norabidea hartu dituen ikusita, laster literaturan ez da nahitaez irakurri beharreko ezer geratuko, literatura bera hutsaren hurrengo bihurtuko delako. Erraza horrelako morroi baten ganean jardutea. Jende asko identifikatzen delako Barbet Schroeder-ek eta Marco Ferrerik, besteak beste, zinean pertsonaia pipertu bezain maitagarri gisa erakutsitako idazle-izan-gura-ez-duen paper zikintzaile horrekin. Nork ez du, bada, ikur marjinalik behar ozenki aldarrikatu ahal izateko «Aizan, ni sistemak ez naiz irentsi!». Baina literatura seriozitateko asmorik ez zuen gizon hura literaturak berak ateratu zuen miseria gorriaren atzaparretatik. Eskertu behar zaio jende askoren unibertso literarioa komikiekin harantzago hedatzea, irudidun testuez gain, Bukowskiren «gauzak» baino ez dituztelako leitzen askok eta askok. Jakina, «kolega horrek ez du kristoren adar ulertzen jotzen! Ez du asko-jakin-usteko txirri-porro horietako bat, bizi egia berdaderokak ahaztuta, beti berba putz horiek gora eta behera baino ez darabiltzatela!». *Underground* usaina dario eta hori beti izaten da deigarria. Bere buruari *agure zikina* deitzen zion, *homeless* itxurari eusten ziola (nahita ala besterik ezean?). Ez da, halere, ahaztu behar urtean milioi bat ale saltzeraino ere heldu zela.

Beita ederra dugu haren biografia: atzerrian jaioa, aita, soldadu izandakoa, seme jotzaile porrokatua, hainbat lanbideetan hasi eta utzi... idazle izaten bezainbeste saiaturia mozkortzen... Andretan ibiltzea eta edatea ia idazgai bakar erabiltzearen ondorioz sona ikaragarria lortu zuen, kultuko idazle izate-rainokoa. Lanbide asko bisitatu zuen, baita ia inguruan topatzen zituen edaritegi guztietan egarri ezin aseko bat hiltzen ahalegindu ere. Telebista programetatik botatzen zuten, pikete feministek mani-

Josu Lartategik atentzioa ematen duen hizkuntzarekin euskaratu du Bukowskiren eleberria

Eleberria: Pulp.

Egilea: Charles Bukowski.

Itzultzailea: Josu Lartategi.

Txalaparta, 2002.

237 orrialde. 14 euro

festazioak antolatzen zizkieten nongura... Argitzeko dago, oraindik, pattar egarri ala bizi egarri ote zen haren edan gura amaiezina.

Audituek diotenez, Bukowski k bere buruaren ganean idatzi baino besterik ez eizuen egiten, hau da, idazki gehienek autobiografia moduko bat baino ez bide dute osatzen. Beharbada, idatzi ahala, literaturak bizitzatik edan beharrean, bizitzak literaturari egingo zion zurrut. Ezin jakin daiteke. Autobiografia horretan,

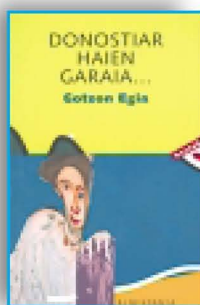
gailen, *Pulp* eleberria, hil baino lehen-tsuago amaitua. Heriotzaren bisita jasotzen duen detektibe moduan agertzen da idazlearen alter egoa nobelan. Kontakizun beltzetan izan daitekeen beltzena, heriotza beltzak den-dena irensten duelako. Pasoliniri, besteak beste, gertatutakoaren antzera, azken lana bizialdiko atzen jazoeraren iragarle. Munduak gainez egiten diorean gizakiari, zoramena, erlijio, drogak edo heriotza, ai ez dago bestelako aterabiderik.

Estilo zakarra, deskuidatua, landu bakoa ei zuen. Halaxe aldarrikatzen zuen Hank izengoitidunak berak aukera zuenetan. Baina haren testuak ez dira, inondik inora, diruditen bezain itzultzen errazak. Segur aski, ez dagoelako, benetan, testu itzultzen errazik. Sarritan, esaldi motz, etenak, irainez eta gordinkeriaz beteak, gaitzak baino gaitzagoak direlako, direnik eta moldakaitzenak. Itzulpen honetan Josu Lartategi, lehendik

Bukowski ren poema batzuk ere euskaratutakoa —Henri Chinaski ezizena zerabilen idazleak nobela, artikulatuak eta hainbat poema eder-eder utzi zituen idatzita, segur aski botila hustuen ondoan eta horien ordainez—, jatorrizkoaren estilolari eusten ahalegindu da, zor hori izaten duelako beti itzultzaileak idazlearekiko. Joskera edo esaldi batzuek atentzioa ematen dute euskaraz, batez ere menpeko batzuek, oso bakanak izanda ere; jatorrizko testua ezagutzen ez duen irakurleak nekez jakingo duela ea jatorrizkoarena berarena den ala itzultzailearen eskua. Alegia, gurata daude, ala bigarren orrazturen baten beharreko dira? Bestalde, beste hizkuntzetan bidea eginda duten erabilera batzuek, beharbada, ez dute jatorrizkoaren besteko oihartzunik lortzen euskaraz. Guztiarekin ere, liburu idazkera txarri eskainita dagoen arren, horrek, jakina, ez du balio itzulpenerako. Itzultzaileak lan eskerga egin du, ez dauka-eta, inondik inora, txarto itzultzeko eskubiderik.

Oro har, idazleari begirunea baino, itzultzaileak halako miresmen moduko bat diola esatea dago, jatorrizkoaren estilo zakarra eta itxuraz zarpaila maitasun handiz ordaindu duelako, segur aski egi-leak berak lazki eskertuko lioke Josuri. Izan ere Lartategi itzultzailearen helbururik behinena lortu du: irakurleari Bukowskiren unibertso prosazko ezprosakorako sarbidea erraztea. «Adio, Xarles, dibertigarria izan duk!».

Donostiako 91 pertsonaia euskaltzaleren biografiak idatzi ditu Gotzon Egiak

Biografiak: Donostiar haien garaia... Gotzon Egi.
Alberdania, 2002.
229 orrialde. 14 euro.

Euskaltzaletasuna eta kulturgintza sustatu eta gordetzeko zeregina hartu duten donostiarrak bildu ditu Gotzon Egi idazleak *Donostiar haien garaia...* liburuan. Guztira, 91 pertsonaia-ren biografiak egin ditu —1995 eta 1997. urteen artean *Iruixulo* aldizkarian kaleraturiko artikulatuak dira guztiak—. Besteak beste, Indalezio Bizkarrondo Ureña *Bilintx*, Katalin Eleizegi, Serafin Baroja, Elbira Zipritia, Toribio Altzaga, Marcelino Soroa eta Kaximiro elkartu ditu Alberdania argitaletxeak kaleratu duen antologian.

'Hegats' aldizkariaren 30. zenbakian prosa zientifikoari buruzko txosten monografikoa kaleratu dute

Literatur aldizkaria: Hegats. Askoren artean.
Euskal Idazleen Elkarte, 2002.
155 orrialde. 6,01 euro.

Ausias Marchen *Zazpi poema* —Ibon Sarasolak euskaratua— eta Josu Jimenez Maiaren *Semearen hatsa* argitaratu dituzte *Hegats* aldizkariaren 30. zenbakian. Halaber, prosa zientifikoari buruzko txosten monografikoa kaleratu dute. Besteak beste, Iñaki Irazabalbeitia, Jose Ramon Etxebarria eta Kepa Altonaga adituek idatzi dute bertan. Bestalde, Maite Gonzalez Esnaiek Salvador Garmendiari eginiko elkarrizketa irakur daiteke, baita Mikel Zabalaen *Euskaldunak matxino* liburuari buruz Tere Irastorzak eginiko iruzkina ere.

ez bai

Zeintzuk dira aurtengo Euskadi sariak merezi dituzten liburuak? Zergatik?

<http://www.egunkaria.com/eztabaida> **Egunkaria**

Eman zure iritzia!!